

Kdo umí hrát na citaru

Mt 12,22-28 | **1S 16,14-23** | 2Tm 1,7

Možná si vzpomenete, že jsme v adventu četli, kterak v Izraeli hledali nového, pravého krále (ten starý, Saul, bídně selhal). Ale že ani „*vidoucí*“ Samuel nevěděl, po kom se dívat, jak takový pravý král vypadá. A že nakonec to byl David, mladý, sličný pastýř z Betléma. Dnes se z pastvin přesuneme na královský dvůr; a trošku víc uvidíme, nejen jak pravý král vypadá, ale hlavně co pravý král *umí*...

I

Když jsem dumal, jak shrnout tento příběh o králi a harfeníkovi, přicházela mi na mysl leda vlastenecká hesla, která nám v první hodině hudební výchovy na gymnáziu nadiktovala paní profesorka K. (mimořadně: skvělá češtinářka, která nás učila lásce k poezii). První heslo znělo: „*V hudbě život Čechů.*“ A druhé: „*Zpěvem k srdci, srdcem k vlasti.*“ Pravda; dnes ale o českou vlast a muzikálnost nejde. Lepší snad bude citát od teologa M. Luthera (mimořadně: skvělého loutnisty a skladatele). Ten napsal: „*Po Božím slovu nelze nic jiného velebit a chválit tak vysoko jako hudbu. Je totiž vladařkou všech hnutí lidského srdce... Není na zemi nic mocnějšího, co umí smutného tak rozveselit a veselého tak zarmoutit, skleslého posilnit a namyšleného pokořit, zkonejšit ničující lásku a oslabit nenávist a závist... Nic není mocnějšího než hudba.*“ WA 50,371

Hudba je mocná čarodějka, přináší úlevu a pokoj; jistě to znáte. A pravý král – ve státě i na radnici, ale i my všichni, kralující doma u svých jídelních stolů a ve svých pokojíčkách – má ovládat její kouzla: přinášet úlevu a pokoj. David ta mocná kouzla ovládal: „*Ten umí hrát,*“ svědčil o něm jeden z dvořanů. Od jiných králů se zas

žádaly jiné divy: např. francouzští a angličtí králové léčili. Nemocní se v určený den scházeli a král je pouhým dotykem ruky uzdravoval. Opravdu? Kdoví, ještě v 16. století se tomu všeobecně věřilo. Pravý král každopádně léčí; zato falešný leda ubližuje. Pravý král povzbudí i rozesměje; fejkový se posmívá. Pravý král hledá souzvuk a smír; lžikrál vyhrožuje a štve proti druhým. Pravý král dopřává prostor; nepravý tlačí válkou. Jak to shrnul Zbyňd'a, když jsme si v týdně telefonovali: „Nemusíme všechno dělat na sílu.“ A Ježíš říká: „*Blaze těm, kdo působí pokoj, neboť budou nazváni syny Božími.*“ Což je sz (a staroorientální) královský titul! Jak jsem řekl, pravým králem, „*synem Božím*“, má být každý z nás: přinášet úlevu a pokoj, byť by to bylo „jen“ v našich pokojíčkách a u našich jídelních stolů...

Hudba to s námi umí, s někým jazz, s jiným Bach. Říkáte si možná, jak zněl David, že? Dovolte mi tedy malou kulturní vložku. Poprosím Vítka, aby nám pustil ukázkou. Ne přímo od Davida; je o čtyři století starší: vůbec *nejstarší* hudební kus, jehož zápis se podařilo rozluštit; ne z Izraele, ale z Mezopotámie; zato ji hraje stejný nástroj, harfa či citara, lyra: <https://www.youtube.com/watch?v=64aouN2oohM>

II

Pravý král – *každý*, nejen ten politický, - tedy působí pokoj. David hudbou, jiný jinak. Pokoj ale působí i tak – druhý pohled na to, co pravý král musí umět -, že nastavuje zrcadlo. Davidovo brnkání na lyru nebyl jen jazz, jak se říká – vypnout a někam odplout. Davidova hra, ba vůbec jeho příchod na královský dvůr byl (byť David sám to asi netušil) duchovní terapií: Pozvánkou k nápravě? Konečným soudem? Kdoví. Pravý král každopádně nastavuje zrcadlo. Co tím konkrétně myslím?

Jen stručně připomenu: Saul se jako král neosvědčil. Opakovaně uvedl národ do nebezpečí; opakovaně se postavil proti Pánu Bohu... Hospodin si tedy vyhlédl *nového* krále, mladičkému pastýře Davida;

a Saula, starého krále opustil. Saulovi se vedlo zle, četli jsme, přepadaly ho chmury a běsy. A tak kdosi navrhl, aby se porozhlédli po hudebníkovi, jehož hra by králi přinesla úlevu. Kdosi doporučil pastýře Davida. A David (mezitím, jak víme z minula, pomazaný za budoucího krále) přichází na královský dvůr. A přichází způsobem – jak řečeno, volky nevolky -, který musel leckoho trknout:

Přichází jako hudebník, ano; ale taky – i tak ho vychválili – jako „statečný bohatýr a muž boje, obratný řečník a muž pohledný; a Hospodin je s ním“! Pravý muž. Pravý král! Tím vším byl kdysi přece i Saul! Statečný bojovník, který přepadl pelištejské postavení, vyvolal povstání a osvobodil Izrael. Chlap o hlavu vyšší než všichni ostatní; král, za kterým šli, kterému se naslouchalo. *A Hospodin byl s ním!* Ale to jsou loňské sněhy. Zato teď s lyrou v podpaží přichází někdo podobný... A dál: David nepřichází s prázdnou, jen s lyrou. Otec ho vybavil bohatými dary „z naší zahrádky“: David vede osla obtěžkaného chleby, nese měch vína a navrch žene malého kozlíka. Na první pohled nic zvláštního. Ale neměl si tak Saul vzpomenout na vlastní začátky? V 1S 10 čteme, že když byl pomazán na krále, měl dostat tři znamení: Potkat tři muže, kteří ponesou chléb, měch vína a kozlíka. Dál měl potkat hlouček proroků, kteří budou hrát mj. na harfu. A měl na něj padnout Boží duch a udělat z něj bojovníka... A teď tedy přichází pastýř David a vlastně po letech znovu jakoby přehrává to staré Saulovo povolání, ta stará královská znamení: Jsou tu chleby, víno a kozlík; je tu harfa; a je tu Duch Boží... Jako by Hospodin nastavoval Saulovi zrcadlo. Jako by mu říkal: Jen se podívej, kým jsi byl! Volal tak Saula k nápravě? Připomínal mu jeho ztráty a nálezy? Byla v tom Boží ironie? Nový král jako by starému z oka vypadl; jako byste pustili film znovu od začátku, jen neosvědčené herce byste vyměnili?

Ať už těm staronovým královským znamením rozumíme jakkoli, i to tedy musí pravý král umět: Nesmí se bát zrcadel; nesmí přinášet

jen naději nezkalené budoucnosti, musí uznat i selhání minulosti. Musí umět říct (nebo aspoň bezděky ztělesnit): „Udělal jsem, udělal jsi chybu. Asi už nepůjde napravit. Ale existuje pokání a odpuštění. Zkusme jít dál. Poučení svými pády, s Boží pomocí. Napodruhé se to musí podařit.“ Pochopil to Saul? Nevíme. Čteme jen, že si citeristu Davida zamiloval a udělal z něj svého zbrojnoše.

III

Ale skončeme tím nejpodstatnějším, nejtajemnějším. Viděli jsme (1), že pravý král – jakýkoliv: na Hradě i ve Strakovce, na radnici i ve šroubárně, ba i v mém pokojíčku – působí pokoj. Ne vylhaný pokoj, ale pokoj pravdy (2): pravý král se umí dívat do zrcadla, umí nastavit zrcadlo. Ale je tu ještě třetí umění, které dělá pravého krále; a to přesahuje naše schopnosti, třebaže Davidovi a jeho lyře to bylo dáno: Pravý král Duchem Božím vyhání zlé duchy.

Nechci – a po pravdě neumím – se pouštět do rozprav, jak to bylo s oním „*zlým duchem od Hospodina*“, který přepadal, trápil a děsil Saula, když od něj odstoupil duch Hospodinův. Jakoby Bůh odebral dobrého ducha (který nově spočinul na Davidovi) a místo něj seslal ducha zlého. Zní to tak. V Boží ruce jsou *všelijací duchové*, nakonec *všichni duchové* – ku pomoci, ale i k soudu. Davidovo muzicírování každopádně onoho špatného ducha zahánělo. „*Kdykoli na tebe dolehne zlý duch Boží,*“ navrhovali dvořané duchovní muzikoterapii, „*bude hrát svou rukou a bude ti dobře.*“ A tak se i stalo, čteme: „*Kdykoli na Saula doléhal duch Boží, bral David lyru a hrál svou rukou. A Saulovi to přinášelo úlevu* [v hebrejštině je tu schovaná slovní hříčka, možná bychom mohli přeložit: *Saulovi to navracelo ducha*], *bylo mu dobře a zlý duch od něj odstupoval.*“ David hrál svou rukou a zlý duch, seslaný od Boha, odstupoval...

I tohle umí pravý král – svou rukou vyhánět zlé duchy, dokonce takové, které v hněvu seslal Bůh. I tohle umí – odvracet, zadržovat

Boží soud. Kdo z nás to umí?! Můžeme – *a musíme* - se leda modlit. Aby Bůh sám odehnal zlé duchy, ty, co šíří strach a děs, posměch a bolest, válku. Můžeme a *smíme se modlit*, protože jeden to uměl: nejen přinášet pokoj, nejen nastavovat zrcadlo, ale taky osvobodit od strachu a děsu. Přesně to jsme přece četli v evangeliu: Když Ježíš z kohosi vyhnal zlého ducha, co řekli lidi? „*Není to syn Davidův?*“ (Není to potomek Davida, krále, který svýma rukama zaháněl duchy?) A co Ježíš odpověděl? „*Jestliže vyháním démony Božím duchem, pak už vás zastihlo Boží království.*“

Kdo z nás umí takhle zatočit se zlem? A kdo z nás umí odvrátit Boží trest? Nikdo. Ale Ježíš to umí: syn Davidův, syn Boží – Boží král. Na jeho *pokoj* v tom všem spoléhejme. Jeho *příchod* vyhlížejme.

Skončím zde. Jak se pozná pravý král (na Hradě i doma)? Působí pokoj, nebojí se pravdy a umí zastavit zlo. V Kristu to všechno máme.

Ale aby nezapadla ani ta Davidova harfa, dovolím si zakončit ještě jedním citátem od M. Luthera. Tentokrát to bude báseň či spíše básnička, kterou (skvělý loutnista, skladatel, textař, ale taky tvůrce říkanek pro děti) sepsal na oslavu *nebeského umění hudby*, jak říkal. Říkanek se jmenuje *Frau Musica* a začíná takhle: *Fur allen Freuden auf Erden, kan niemand keine feiner werden...* Ale aby rozuměla nejen Unsere Gruppe, básničku jsem zkusil přeložit; a jelikož je v ní vše, co jsem dnes chtěl říct (ale bylo mi trapné odrecitovat ji místo kázání), tak vám ji přednesu aspoň na závěr kázání (paní profesorka K. by snad měla radost):

*Z radostí, co v světě raší,
není žádná jiná lepší
než ta, co zaznívá v mých zpěvech,
melodiích, sladkých tónech.*

*Nemá místo zlost ni hoře,
kde kumpáni pějí dobře.
Hněv, svár, zášť i závist bolná
prchnout musí - srdce volná!*

*Lakota, bol, tvrdá muka
se vším smutkem pryč jen prchá.
Navíc nechť je každý jist -
tohle štěstí není hřích!*

*Bůh má z hudby radost víc
než ze všech světa veselic.
Hudba ďáblu dílo ničí
podlá slova v písni mlčí.*

*O tom svědčí David král
jenž Saulovi harfou hrál.
A svou písni sladkou bránil,
by zoufalec vraždil, bláznil.*

*Když se Boží slovo zpívá,
hudba srdce rozehřívá.
Elíša když Ducha hledal,
harfa hrála, prorok čekal.*

*Nejmilejší roční dobou
je mi, to když ptáčci hudou.
Zemí i celičkým nebem
zní to jejich šťastným zpěvem.*

*Ze všech slavík nejpředněji
obšťastňuje naši zemi
svými trilky - ,tuk i tik'!
Náleží mu vždycky dík.*

*O to více Pánu Bohu,
stvořiteli slavíkovu,
vřelý náš dík náleží,
že je mistr hudební,*

*že slavík zpívá v noci ve dne
chvály Bohu neúnavné.
I můj zpěv vždy Bohu zní,
chvála, díky navěky.*

WA 35,483-4